

ABD Gümrük Tarifelerinin Türk Ekonomisine Olası Etkileri

Doç. Dr. Bahar Erdal

Ekonomi Bölümü

OSTİM Teknik Üniversitesi

ABD Başkanı Donald Trump, 2 Nisan 2025 tarihinde uluslararası ticaret ilişkilerinde karşılıklılığın olmaması, diğer ülkeler tarafından yüksek katma değer vergileri (KDV) uygulandığı ve para manipülasyonu gibi diğer zararlı politikalardan kaynaklanan büyük ve kalıcı dış ticaret açığının yarattığı ulusal acil durum çerçevesinde, 1977 Uluslararası Acil Ekonomik Güçler Yasası (IEEPA) kapsamında yetkisini kullanarak en büyük ticaret açığına sahip olduğu ülkelere bireyselleştirilmiş karşılıklı yüksek gümrük vergisi uygulayacağını açıkladı. Diğer tüm ülkelere ise %10 gümrük vergisi uygulanacaktı.

ABD başkanı, bu gümrük vergisi uygulamasının ticari dengesizlikleri gidermek, Amerikan ekonomisini güçlendirmek ve imalat sektörünü korumak için gerekli olduğuna inanmaktadır. ABD, daha önce Kanada ve Meksika'dan gelen tüm mallara % 25 gümrük vergisi koymuş, bazı muafiyetler ve ertelemeler ilan etmişti. Ayrıca, "tüm yabancı otomobillere % 25 gümrük vergisi konulmuş ancak, Kanada ve Meksika bu vergilerden muaf tutulmuştur (Milli İstihbarat Akademisi, 2025).

ABD tarafından uygulanacak olan gümrük vergisi şu şekilde hesaplanmaktadır. Örneğin: ABD Çin'e saatığından daha fazla malı Çin'den satın alıyor, 295 milyar dolarlık mal

açığı var. Çin'den aldığı toplam mal miktarı 440 milyar dolar. 295'i 440'a böldüğünüzde % 67 elde edilir ve bunu ikiye böler ve yukarı doğru yuvarlarsınız. Dolayısıyla, Çin'e uygulanan gümrük vergisi % 34'tür. Benzer şekilde, bu formül AB'ye uygulandığında %20'lik bir gümrük vergisi ortaya çıkmaktadır.

ABD, 9 Nisan 2025 tarihinde Çin'e uygulanan vergi tarifeleri dışındaki tüm "karşılıklı" gümrük vergilerini 90 gün süreyle durdurduğunu duyurmuştur. Buna karşın, Çin'e yönelik uygulanan gümrük vergilerinin oranları ise **en az %125'e** çıkarılmıştır. Ülkelere uygulanacak olan karşılıklı gümrük vergisi oranlarının bazıları tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1. Gümrük Vergisi Oranları

Çin:	%125	Tayland:	%36
Avrupa Birliği:	%20	İsviçre:	%31
Vietnam:	%46	Tayvan:	%32
Japonya:	%24	Hindistan:	%26
İngiltere:	%10	Malezya:	%24
Güney Kore:	%25	Türkiye:	%10

Kaynak: Chu ve Edgington (2025)

Daha sonra, ABD ile Japonya, Avrupa Birliği ve İngiltere gibi büyük ekonomiler arasında önceki açıklananlara kıyasla daha düşük tarife oranlarından ikili anlaşmalar imzalanmıştır. Diğer taraftan, ABD'nin önemli ticaret ortakları olan Kanada, Meksika ve Çin ile müzakereler devam etmektedir. Ayrıca, 1 Ağustos 2025 tarihinde açıklanan kararname ile Türkiye'nin de içinde bulunduğu birçok ülke için gümrük tarife oranları %15'e yükseltilmiştir. ABD'nin çelik, alüminyum, bakır ve otomotiv sektörüne getirdiği yüksek oranlı tarifeler ise geçerliliğini korumaktadır (TCMB, 2025). Kısacası, küresel ticarete korumacı politikalar etkin olmaktadır ve olmaya devam edecektir.

Gümrük Vergilerinin Türkiye Ekonomisine Olası Etkileri: Çin Faktörü, Riskler ve Fırsatlar

Türkiye açısından bakıldığında, Türkiye'den Amerika'ya ihraç edilen tekstil, makine, otomobil parçaları ve mobilya gibi sektörler, bu uygulamadan pozitif yönde etkilenebilir. Türkiye'nin ihracat sıralamasında ABD'nin ikinci sırada yer aldığı dikkate alındığında bu avantajın potansiyeli daha da önem kazanmaktadır. Özellikle, Asya ülkelerine uygulanan yüksek tarifeler, Türkiye'yi bu bağlamda önemli bir merkez haline getirebilir.

Yukarıda belirtildiği üzere, ABD Başkanı Trump, Ağustos ayında Türkiye'ye uyguladığı %10'luk gümrük vergisi oranını %15'e yükseltmiştir. Bu değişiklik, 7 Ağustos 2025 tarihinden itibaren geçerli olmuştur. Bu gümrük vergisinin Türkiye ekonomisine etkileri, kısa ve orta vadede farklı şekillerde hissedilebilir. İlk 1-2 yıl içinde ekonomik büyüme üzerinde küçük ila orta düzeyde negatif etkiler olabilir. Ancak, uzun vadede pazar çeşitlendirme ve yerli üretimin artırılmasıyla denge sağlanabilir. Kısa vadedeki etkiler aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

ABD'ye olan ihracatta maliyet artışı: Türkiye'den ABD'ye yapılan ihracatta, özellikle otomotiv yan sanayi, tekstil ve gıda sektörlerinde, ürünlerin fiyatları %15'lik vergi nedeniyle artacaktır. Bu artış, Türk ürünlerinin ABD pazarında rekabet gücünü azaltabilir.

Döviz kuru üzerindeki baskı: İhracat gelirlerindeki olası düşüş, Türkiye'nin döviz rezervlerini olumsuz yönde etkileyebilir ve bu da Türk Lirası üzerinde değer kaybı yaşatabilir. **Otomotiv Sektörüne Etkileri:** Türkiye'nin ABD'ye otomotiv ihracatı yapan firmaları, %25'lik otomobil ithalat vergisinden doğrudan etkilenebilir. Bu da, sektör için ciddi bir darbe anlamına gelebilir.

İkili İlişkilerde Gerilim Riski: ABD ile ticari ilişkilerde yaşanabilecek gerilimler, savunma ve teknoloji alanlarındaki iş birliklerini olumsuz etkileyebilir.

Alternatif Pazar Arayışı: Türk ihracatçıları, ABD pazarındaki kayıpları telafi etmek amacıyla Avrupa, Asya ve Orta Doğu gibi alternatif pazarlara yönelmeye çalışabilirler.

Türk İhracatında Çin'in Rekabet Etkisi ve Türkiye'nin Stratejisi

Çin'in fiyat rekabeti ve sübvansiyon destekli üretim politikaları, Türkiye'nin ihracatının yaklaşık %19'unu tehdit etmektedir. Buna ek olarak, Çin'in iç pazardaki artan etkinliği rekabetin yalnızca ihracat kanalıyla sınırlı kalmadığını ortaya koymaktadır. Nitekim son dönemde artan konkordato haberleri, kapasite kullanım oranlarındaki gerileme ve üretim endekslerindeki durağanlık, Türk imalat sanayinin bu baskılara karşı kırılganlığını daha görünür hale getirmiştir.

Aşağıdaki grafikte, Çin ve Türkiye'nin rekabet ettiği ürün grupları belirtilmiştir (TEPAV, 2025a).

Yatay ekseninde sağa doğru gidildikçe ürünlerin Türkiye ihracatı açısından önemi artarken dikey ekseninde yukarıya doğru çıkıldıkça aynı ürünlerin Çin ihracatındaki önemi artmaktadır. Balonların "büyüklüğü" ise her bir ürün grubunun dünya ticaret

Türkiye'nin Stratejisi Ne Olmalı?

Çin rekabeti, Türkiye'nin dış ticaretinde özellikle AB ve MENA pazarlarında; tekstil, demir-çelik, elektrikli ısıtıcılar ve beyaz eşya gibi sektörlerde belirgin bir baskı yaratmaktadır. Türkiye'nin toplam ihracat hacminin yaklaşık %19'unu tehdit eden bu rekabet, emek yoğun ve orta-düşük teknoloji sanayinin yoğunlaştığı bölgelerde kırılganlığı artırmaktadır. Buna ek olarak, Çin'in Türkiye iç pazarındaki artan etkinliği, rekabetin yalnızca ihracat kanalıyla sınırlı kalmadığını ortaya koymaktadır.

Haziran 2018'den 2025 Ağustos'una kadar Çin'in Türkiye pazarına yönelik ihracatı %98 oranında artmış, bu artış AB ve MENA pazarlarındaki seviyelerin üzerine çıkmıştır. Küresel değer zincirlerinin yeniden düzenlendiği ve ticaret savaşlarının giderek derinleştiği bu dönemde, Türkiye'nin krizleri aşmada geleneksel olarak kullandığı ihracat kanalının zayıfladığı görülmektedir. Bu nede, Türkiye'nin bu yeni rekabet ortamında konumunu güçlendirebilmesi için sanayi politikasını yeniden kalibre etmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu çerçevede, Türkiye'nin sanayi politikasını yeniden kalibre etmesi amacıyla öne çıkarılabilecek politika önerileri şöyle sıralanabilir (TEPAV, 2025b):

1. Mevcut teknolojilerin yaygınlaştırılması ve akıllı uzmanlaşma: Yüksek ve orta-yüksek teknoloji sektörlerde öncelikli alanların belirlenmesi. Bu alanları destekleyecek teşvik sistemlerinin ve regülasyonların

tasarlanması. Kamu-özel sektör diyalogunun sanayi politikası odağıyla yeniden yapılandırılması.

2. Teknoloji transferi ve ölçeklendirme: Teknoloji transferini sağlayacak teknoloji arayüzü mekanizmalarının kurulması. Start-up ekosistemlerinden yeni teknolojilerin transfer edilip ölçeklendirilmesine yönelik kurumsal altyapı oluşturulması.
3. Ar-Ge ve inovasyon ekosisteminin güçlendirilmesi: Türkiye için "bilim ve teknoloji araştırma kapasitesi haritası" hazırlanması. Öncelikli araştırma alanlarına odaklanacak uzun vadeli Ar-Ge programlarının tasarlanması. Start-up'ların ve özel sektörün yenilikçi çözümlerini değer zincirlerine entegre edecek odaklı fon ve destek mekanizmalarının hayata geçirilmesi.

Bu adımların hayata geçirilmesi, Türkiye'nin yalnızca küresel rekabet baskılarını yönetmesine değil, aynı zamanda üretim kapasitesini ve yenilikçilik ekosisteminin sürdürülebilir biçimde güçlendirmesine katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

Chu, Ben ve Tom Edgington (2025), "Donald Trump'ın yeni gümrük vergileri nasıl hesaplandı?", BBC News, [Donald Trump'ın yeni gümrük vergileri nasıl hesaplandı? - BBC News Türkçe](#), 4 Nisan 2025.

Milli İstihbarat Akademisi (2025), Küresel Belirsizlik Çağında ABD Gümrük Tarifeleri: Türkiye İçin Stratejik Fırsatlar ve Riskler.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) (2025), Enflasyon Raporu, 2025-III.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), (2025a), Çin Gölgesinde Türkiye'nin İhracat Mücadelesi, Eylül 2025.

TEPAV, (2025b), Rekabetin Yeni Dinamiği: Sanayide Teknolojik Dönüşüm, Mart 2025.